

- 5.3. Такое письменное уведомление может быть направлено другой стороне в любое время. В этом случае, Договор считается расторгнутым после урегулирования всех финансовых вопросов по нему.
- 5.4. В случае несоблюдения одной из сторон своих обязательств, Договор также может быть расторгнут по инициативе другой стороны с письменным уведомлением за 30 дней до предполагаемой даты расторжения, при условии урегулирования всех финансовых вопросов.

6. Порядок разрешения споров

- 6.1. Любые споры между сторонами связанные и/или вытекающие из Договора, будут решаться сторонами на основе переговоров. В случае недостижения сторонами согласия, спор предается на рассмотрение Арбитражного суда г._____.
- 6.2. Любые Изменения и Дополнения к настоящему Договору считаются действительными и являются его неотъемлемой частью, если они совершены в письменной форме, подписаны надлежащим образом уполномоченными представителями обеих сторон и скреплены печатями сторон.
- 6.3. Настоящий Договор составлен в двух экземплярах, имеющих одинаковую юридическую силу по одному для каждой из сторон.

УДК 347. 634/. 637

ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ НЕПЛАТНИКІВ АЛІМЕНТІВ: ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗІВ

Коваленко А.В., к.ю.н., підполковник міліції

*Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
проспект Гагаріна, 26, м. Дніпропетровськ, Україна*

У статті досліджуються особливості доказової бази у справах щодо позбавлення батьківських прав осіб, що ухиляються від виконання батьківських обов'язків. Доведено, що злісна несплата аліментів є складовою нехтування та невиконання обов'язків з виховання дитини. Визначено докази, які необхідно надати суду для прийняття рішення, що батько (мати) дитини не просто не сплачує аліменти, а є особою, яка ухиляється від виховання дитини; у першу чергу йдеться про судовий наказ (виконавчий лист) про зобов'язання відповідача сплачувати аліменти на дитину, довідку-розрахунок Державної виконавчої служби, висновок органу опіки та піклування та ін.

Ключові слова: аліменти, докази, батьківські обов'язки, позивач, відповідач.

ЛИШЕНИЕ РОДИТЕЛЬСКИХ ПРАВ НЕПЛАТЕЛЬЩИКОВ АЛИМЕНТОВ: ОСОБЕННОСТИ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ

Коваленко А.В.

*Днепропетровский государственный университет внутренних дел,
проспект Гагарина, 26, г. Днепропетровск, Украина*

В статье исследуются особенности доказательной базы по делам о лишении родительских прав лиц, уклоняющихся от выполнения родительских обязанностей. Доказано, что злостная неуплата алиментов является составной пренебрежения и невыполнения обязанностей по воспитанию ребенка. Определены доказательства, которые необходимо предоставить для принятия решения о лишении родительских прав, подтверждающие, что отец (мать) ребенка не просто не платит алименты, а является лицом, уклоняющимся от воспитания ребенка. В первую очередь речь идет о

судебном приказе (исполнительном листе) об удержании алиментов на ребенка, справке-расчете Государственной исполнительной службы, заключении органов опеки и попечительства и др.
Ключевые слова: алименты, доказательства, обязанности родителей, истец, ответчик.

TERMINATION OF PATERNAL RIGHTS: DISTINCTIONS OF EVIDENCE FACTS

Kovalenko A.V.

*Dnipropetrovsk University of Internal Affairs,
 boulevard of Gagarin, 26, Dnepropetrovsk, Ukraine*

Grounds for termination of parental rights are considered. Particular attention is paid to the facts of evidence, when considering this category of cases in the court. The most unspecific provision of current legislation is analyzed, which is the basis for deprivation of parental rights, namely the avoidance of child-rearing responsibilities. In this respect it is determined that a willful refusal to pay alimony is an integral part of such misconduct. The list of documents, which can be considered as the evidence of child rearing evasion fact in court, is stated by this legislation regulation. On the practical example of court proceedings the author asserts the necessity of following documentation submitting to the court: a writ of execution on the defendant's obligation to pay child alimony; statement of the State Executive Service that supports the alimony payment arrears; conclusion of tutorship and guardianship authorities, preferably, with the stated position of service specialists and psychologists, as well as with the child's position; the earnings certificate of the parent, who actually finance the expenses for child; information from educational institutions, where the child is studying, supporting the absence fact of father's (mother's) participation in educatory process and child's life; character reference from the residence (work) place, usually negative, of the parent, who defends in the case of parental right deprivation. This paper highlights such a feature of proceedings, as the inability of defendant to accept, agree with the plaintiff's claims, due to contradiction of the legislative rules and spirit with such father's (mother's) position. The possibility of person, who was deprived of parental rights upon the parental duty non-fulfillment, to recover such rights by submission of the corresponding claim statement to the court, is also defined.

Despite the fact that non-payment of child support is not a separate ground for termination of parental rights, it is a part of failure to exercise parental responsibility for child rearing. According to the Laws of Ukraine the grounds for termination of parental rights are abdication of mother's or father's responsibilities for child rearing. Let's consider behaviour of a so-called typical child support non-payer, an ex-husband, who consciously and intentionally fails to exercise the above mentioned duties, he doesn't care about the child's physical and spiritual development, education, preparation for the independent life, particularly, he doesn't provide the child's adequate nutrition, health care and medical treatment, negatively affecting the child's physical development as a component of education; he doesn't communicate with the child at all; doesn't give a chance to get acquainted with cultural and spiritual values; doesn't contribute to learning moral rules generally accepted; doesn't show any interest to the child's inner world, doesn't create favourable conditions for receiving education. Apart from the above mentioned issues, of course, in order to acquire a child support non-payer status one should first obtain a child support order, or, more rarely, fail to fulfil a notarized child support agreement.

Key words: alimony, facts of evidence, parental responsibilities, plaintiff, defendant.

Розгляд судом справ щодо позбавлення батьківських прав часто пов'язаний з підвищеною емоційністю сторін з одного боку та необхідністю винесення судом рішення в інтересах дитини (а не позивача чи відповідача) з боку суду. Приймаючи рішення відносно долі дитини, її батьків, суд всебічно досліджує докази по справі. Якими вони повинні бути, у яких доказах знаходить відображення факт ухилення матері або батька від виконання обов'язків з виховання дитини?

Метою роботи є виявлення, постановка та вирішення теоретичних проблем, розробка пропозицій щодо вдосконалення порядку розгляду цивільних справ про особливості доказової бази у справах щодо позбавлення батьківських прав осіб, які нехтують батьківськими обов'язками.

Об'єктом дослідження є сукупність суспільних відносин, що виникають у процесі розгляду та вирішення справ про позбавлення батьківських прав матері або батька, які ухиляються від виконання обов'язків з виховання дитини. А як предмет визначаємо особливості доказів при розгляді цивільних справ щодо позбавлення батьківських прав осіб, які ухиляються від виконання обов'язків з виховання дитини, не сплачуючи при цьому аліменти.

Теоретико-правові дослідження С.С. Бичкової, С.В. Васильєва, В.С. Гопанчука, Л.Є. Гузь, І.В. Жилінкової, Л.М. Зілковської, О.М. Калітенко, В.В. Комарова, Л.А. Кондрат'євої, М.В. Логвінової, Д.Д. Луспеника, Р.М. Мінченко, В.П. Мироненко, Л.А. Ольховик, З.В. Ромовської, Н.О. Саніахметової, О.І. Сафончик, О.В. Сурілова, В.І. Тертишнікова, Г.Я. Тріпільського, С.Я. Фурси, Ю.С. Червоного, О.І. Харитонової, Є.О. Харитонova, Я.М. Шевченко, М.Й. Штефан та ін. стали основою для міркувань, узагальнень та висновків автора над проблематикою доказової бази в судових процесах щодо позбавлення батьківських прав.

Нормативну базу, що регламентує підстави, процедуру позбавлення батьківських прав, формують такі акти законодавства, як Конституція України [1], Сімейний кодекс України [2], Цивільний кодекс України [3], Цивільний процесуальний кодекс України [4], Закон України «Про охорону дитинства» [5], Конвенція про права дитини [6] та ряд інших нормативно-правових актів України з питань захисту прав дитини, усиновлення, опіки і піклування.

Незважаючи на те, що не сплата аліментів не є окремою підставою для позбавлення батьківських прав, вона, як правило, є складовою нехтування батьківським обов'язком з виховання дитини. Згідно з п.2 ч.1 ст.164 СК, підставами для позбавлення батьківських прав є ухилення матері або батька від виконання обов'язків з виховання дитини [2]. Якщо розглянути поведінку, так би мовити, типового неплатника аліментів, то це колишній чоловік, що свідомо та навмисно ухиляється від виконання вказаних обов'язків, він не піклується про фізичний і духовний розвиток дитини, її навчання, підготовку до самостійного життя, зокрема: не забезпечує необхідного харчування, медичного догляду, лікування дитини, що негативно впливає на її фізичний розвиток як складову виховання; не спілкується з дитиною взагалі; не надає дитині доступу до культурних та інших духовних цінностей; не сприяє засвоєнню нею загальнонавчаних норм моралі; не виявляє інтересу до її внутрішнього світу; не створює умов для отримання нею освіти. Крім вказаного, природньо, для того, щоб отримати статус неплатника аліментів, перед тим необхідним є отримання судового рішення про зобов'язання платити аліменти, або, що рідше, не виконувати завірений нотаріально договір щодо утримання дитини.

Згідно з чинним законодавством, доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюються на підставі пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків, показань свідків, письмових доказів, речових доказів, зокрема звуко- і відеозаписів, висновків експертів (ст.57 Цивільного процесуального кодексу України) [4].

Докази, які необхідно надати суду для прийняття рішення, що батько дитини не просто не сплачує аліменти, а є особою, що ухиляється від виховання дитини. Це судовий наказ (виконавчий лист) про зобов'язання відповідача сплачувати аліменти на дитину. По-друге, факт заборгованості по сплаті аліментів, що підтверджується довідкою-розрахунком Державної виконавчої служби.

Далі слід довести в судовому порядку, що всі питання щодо виховання дитини вирішуються, як правило, матір'ю самостійно, без участі та підтримки з боку батька, що дитина знаходиться на повному утриманні матері. Надати суду характеристику зі школи, де окремо дописати, що батько дитини в школі жодного разу (з моменту розлучення) не був. Слід підтвердити, що всі витрати, пов'язані з навчанням дитини, у тому числі в позашкільних закладах, несе не батько. Можна надати суду підтвердження постійного доходу матері. У такому випадку суду представити довідку та характеристику з місця роботи матері.

У разі, коли дитина дійсно хворіла, а батько у витратах, пов'язаних з лікуванням, участі не брав, надати суду копії платіжних документів.

Перед зверненням до суду слід отримати висновок Служби у справах дітей, якою була проведена перевірка та складено акт обстеження житлово-побутових умов сім'ї, у якій проживає дитина.

Обов'язково надати суду висновок органу опіки та піклування. Перед його складанням фахівцем з соціальної роботи Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводиться психологічне обстеження дитини, у результатах якого часто зазначено приблизно таке: «ставлення дитини до батька є емоційно непривабливим, наявні негативні емоції стосовно нього, при цьому виявляється адаптація та прийняття відсутності його участі в житті родини».

Якщо мають місце зловживання батька алкогольними напоями, систематичні приводи до органів внутрішніх справ тощо – такі факти можна підтвердити довідкою – характеристикою з місця проживання батька. Підкреслюємо, що не йдеться про вчинення злочинів та засудження, чи наявність алкогольної, наркотичної залежності, – розглядаємо неускладнені, поширені ситуації. Про антисоціальну поведінку батька (приводи до міліції, притягнення до адміністративної відповідальності та ін.) інформацію можуть надати органи міліції, однак, до моменту судового розгляду міліція не зобов'язана надавати її, тому слід звернутися до суду з окремою заявою про виклик, припустимо, дільничного за місцем проживання батька до суду та допитати його як свідка.

Завжди слід пам'ятати, що необхідність вирішення питання про позбавлення батьківських прав зумовлюється лише і тільки метою найбільш повного та всебічного забезпечення прав та законних інтересів дитини, і в жодному разі не для зведення особистих рахунків між колишніми чоловіком та дружиною. Питання про позбавлення батьківських прав вирішується відносно дитини; це означає, що після досягнення нею 18-річного віку, один з батьків чи опікун, піклувальник, особа, у сім'ї якої проживає дитина, заклад охорони здоров'я, навчальний або інший дитячий заклад, у якому вона перебуває, орган опіки та піклування, прокурор, а також сама дитина автоматично позбавляються права ініціювати питання щодо позбавлення батьківських прав, а у повнолітньої дієздатної особи виникають обов'язки відносно обох батьків, не зважаючи на нехтування батьками чи одним з них своїми обов'язками.

Про які зобов'язання перед батьками йде мова? Тут маємо на увазі ті обов'язки, що відповідають правам батьків на утримання від дитини; крім того, у батьків є право на пенсію та відшкодування шкоди у разі втрати годувальника, право на спадкування. Так, наприклад, згідно з ч.3 ст.172, якщо повнолітні дочка, син не піклуються про своїх непрацездатних, немічних батьків, з них можуть бути, за рішенням суду, стягнуті кошти на покриття витрат, пов'язаних із наданням такого піклування.

Для справ про позбавлення батьківських прав характерною особливістю додатково є технічна неможливість відповідача визнати позовні вимоги, оскільки відмова батьків від дитини є неправовідповідною, суперечить моральним засадам суспільства (ч.3 ст.155 СК). Подібна заява до суду (визнання позовних вимог) повинна розглядатись як нікчемний правочин, тобто така дія особи, що не спричинює жодних юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з її недійсністю.

Наприкінці зауважимо, що несплата аліментів є такою підставою для позбавлення батьківських прав, яка дозволяє звернутись з позовом до суду про їх поновлення в разі усвідомлення людиною відповідальності за життя своєї дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.

3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
4. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст. 492.
5. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.
6. Конвенція про права дитини : Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 р. № 44/25 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_021
7. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 березня 2007 р. № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0003700-07>
8. Логвінова М.В. Цивільна та сімейно-правова відповідальність батьків за правопорушення, вчинювані неповнолітніми : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес ; сімейне право ; міжнародне приватне право» / М.В. Логвінова. – К., 2006. – 23 с.

REFERENCES

1. The Law of Ukraine of June 28, 1996, no. 254к/96-BP, the Constitution of Ukraine, (1996), Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [the Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], Art. 141, no. 30.
2. The Family Code of Ukraine : the Law of Ukraine of January 10, 2002, no. 2947-III, (2002), Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [the Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], Art. 135, nos. 21-22.
3. The Civil Code of Ukraine : the Law of Ukraine of January 16, 2003, no 435-IV, (2003), Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [the Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], Art. 356, nos. 40-44.
4. The Law of Ukraine of March 18, 2004, no. 1618-IV, the Civil Procedural Code of Ukraine, (2004), Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [the Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], Art. 492, nos. 40-41, 42.
5. “On Protection of Childhood”, the Law of Ukraine of April 26, 2001, no. 2402-III, (2001), Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [the Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], Art. 142, no. 30.
6. UN (United Nations) General Assembly Resolution of November 20, 1989, the Convention on the Rights of the Child [Electronic resource], nos. 44/25, available at : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_021 (accessed May 23, 2014).
7. “On practice of application by courts of the laws in handling cases on adoption, deprivation and resumption of parental rights” [Electronic resource], the Resolutions of the Plenary Session of the Supreme Court of Ukraine of March 30, 2007, no. 3, available at : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0003700-07> (accessed May 23, 2014).
8. Logvinova, M.V. (2006), “Civil and Familial-Legal Responsibility of Parents for Violations of the Law Committed by Juveniles”, Thesis abstract... Cand.Sc. (Law), 12.00.03, Civil Law and Civil Process ; Family Law ; International Private Law, Kyiv, 23 p.